

Lange termijn visie in onderzoeksfinanciering nodig

Onderzoekers, beleidsmakers en maatschappelijke stakeholders concludeerden na een middag van stevige discussie dat er gestreefd moet worden naar een lange termijn visie in de onderzoeksfinanciering. Dit is broodnodig om de huidige versnippering van onderzoeksgelden tegen te gaan. Dit was een van de belangrijkste conclusies van de bijeenkomst 'Kennisketens in relatie tot klimaatonderzoek' die door VROM, NWO en RMNO werd georganiseerd op 19 april.

Doel van deze discussiebijeenkomst was het gesprek te stimuleren over onderzoek naar klimaatverandering in Nederland. De aanleiding voor de bijeenkomst kwam voort uit bezorgdheid van de dg Milieu/VROM, de raadsadviseur van AZ en NWO over hoe het klimaatonderzoek in Nederland is georganiseerd. Zij vroegen zich af of het klimaatonderzoek daadwerkelijk zo georganiseerd is dat we mogen verwachten dat we met de te ontwikkelen kennis adequaat kunnen inspelen op de maatschappelijke problemen? Maar ook of er niet veel lacunes in kennis over blijven en anderszids of er niet te veel overlappingen zijn. Komen decentrale problemen wel aan bod? Is er genoeg kennis voorhanden?

Daarop besloten VROM, RMNO en NWO dat de relaties in de onderzoeksnetwerken bekeken moesten worden. Op de bijeenkomst stonden discussie en vragen centraal over de relaties tussen onderzoekers en onderzoeksinstellingen. Tijdens de plenaire discussie was er een binnenring van betrokkenen die meededen aan de discussie en een buitenring van observatoren die keken hoe personen reageerden en of mensen wel goed naar elkaar luisterden etc. Deze methodische insteek was een goede stimulans voor verdere discussie.

Er waren presentaties van veel verschillende betrokkenen bij het Nederlandse klimaatonderzoek die ieder vanuit hun eigen invalshoek de problematiek van kennisketens belichtte.

De **secretaris-generaal van VROM, ir. J. van der Vlist**, schetste de spanning en de complexiteit die er heerst tussen wat er aan kennis nodig is en het lopende onderzoek, maar ook aan de veelheid aan contacten die er zijn tussen de verschillende actoren.

Prof. Dr. ir. R. Rabbinge, voorzitter van het gebiedsbestuur Aard en Levenswetenschappen van NWO gaf vervolgens uitleg over de Strategienota van NWO 2007-2010. NWO hanteert verschillende vormen van steunverlening. De Strategienota identificeert thema's. Thema's komen voort uit de wens om wetenschap in de samenleving een belangrijke rol te laten spelen. "Duurzame Aarde" is een thema dat o.a. klimaatonderzoek en onderzoek naar de energietransitie omvat. Dit zijn onderwerpen die ook genoemd staan in het regeerakkoord. Het thema sluit dan ook goed aan op maatschappelijke vragen.

Prof. dr. G. Komen, KNMI, sprak over het onderzoeksveld in internationaal en nationaal perspectief. Bij de kennisketens in klimaatonderzoek zijn verschillende *rollen en actoren* te onderscheiden. Hij was van mening dat het internationale klimaatonderzoek iets beter is georganiseerd dan in de Nederland.

Mw. M. Bonney van de Directie Kvl/VROM gaf haar visie als kennisgebruiker. De vraagsturing vanuit het beleid is volgens haar indirect en trapsgewijs. Er is dan ook weinig behoefte om de programmering nu direct aan te gaan sturen. VROM heeft behoefte aan kennis over perceptie en acceptatie van verwachte gevolgen van klimaatverandering in z.g. sleutellanden, innovatieve vormen van internationale samenwerking, kosten-batenanalyses en scenariostudies.

Prof. dr. J. van den Bergh, voorzitter themacommissie Duurzame Aarde (NWO), ging in op de multidisciplinaire programmalijnen van het themavoorstel Duurzame Aarde die (in) direct aansluiten bij het klimaatonderzoek. Het thema gaat eind 2007/begin 2008 lopen. Van den Bergh gaf aan dat bij maatschappelijke vraagsturing het probleem is, dat men lange termijn doelen belijdt, maar de neiging heeft te bezwijken voor korte termijn gerichtheid.

Ir. F. Langeweg, van het Milieu- en Natuurplanbureau, gaf zijn visie als intermediair. In het klimaatsysteem bestaan nog allerlei onzekerheden en er is nog een tekort aan kennis rond de verklaring van klimaatverandering. Hiervoor is onderzoek nodig, waarbij voorkomen moet worden dat er te veel korte termijn projecten wordt gefinancierd vanuit verschillende bronnen.

Mw. Ir. F. de Pater, kenniscoördinator van het BSIK-programma Klimaat voor Ruimte, ging in op de aansluiting van de wetenschap op de praktijkbehoefte. Het gaat erom de wetenschap dichterbij de praktijk te brengen. Onderzoekers en praktijkmensen zijn niet gewend om gezamenlijk de kennisvraag boven water te krijgen. Bovendien is er in onderzoeksprojecten weinig ruimte en flexibiliteit om vragen vanuit het veld op te nemen. Ook is het moeilijk om een wetenschappelijk onderzoeksproject op te zetten dat alle wetenschappelijke toetsen kan doorstaan en tegelijk voor de praktijk interessant is.

Na de presentaties werd er uitvoerig gediscussieerd over:

- vraagarticulatie
- rol bedrijfsleven
- agenderingsproblematiek m.b.t. onderzoek
- onderzoek m.b.t. Milleniumdoelstellingen (MDGs) en klimaat.

Samenvattend zijn de conclusies van de discussiemiddag:

- Er is een sterke roep om goed te kijken naar de internationale onderzoeksprogrammering, welke als voorbeeld voor Nederland zou kunnen dienen.
- De huidige besteding van gelden, veelal op ad hoc basis (FES, BSIK), leidt tot versnippering. Er zou meer naar een lange termijn visie in onderzoeksfinanciering gestreefd moeten worden.
- Tripartite (beleid, onderzoek en de maatschappelijke en/of private sector) agendering en programmering zou een goede zaak zijn maar in welke vorm is in de discussie niet duidelijk geworden.
- Het is niet eenvoudig het bedrijfsleven bij de financiering, agendering en programmering te betrekken; er zijn (nog) te weinig incentives.
- Er zou meer gedaan moeten worden om schakels in de kennisketen te verbeteren zoals communicatie tussen beleid en onderzoek (gezamenlijke terminologie, vertalers, beter begrip door rolwisseling) en aansluiting van fundamenteel en toegepast onderzoek. Ook binnen de programmering verdient dit aandacht.

Ga voor het uitgebreide verslag of voor meer informatie over het NWO thema Duurzame Aarde naar: www.nwo.nl/da of neem contact op met Marije Verschuur, verschuur@nwo.nl of 070 -344 09 57.